

Tako se je gradil socializem na vasi ali kratka zgodba o dolgi gradnji osrednje šole v občini Vodice

Jurij Šilc, Tacen

V občini Vodice so bile v predaprilski Jugoslaviji kar štiri nižje organizirane šole: v Vodica, pri šolskih sestrah v Repnjah, na Skaručni in na Golem. Kmalu po vojni je z združitvijo Krajevnih ljudskih odborov Vodice, Bukovica in Skaručna, ponovno nastala nekdanja občina. Združevala je 11 vasi s skupno 2.363 prebivalci (ob koncu 19. stoletja je stara občina obsegala 16 vasi in štela 2.145 prebivalcev). Mnenje povojne oblasti, *da imajo pač vsi otroci pravico do iste izobrazbe, kar bi bilo mogoče le, če se postavi nova šola sredi občine*, je tako postajalo vse odločnejše. Po občinskih volitvah 1952 so se razmere v občini spremenile: v novo občinsko vodstvo so bili izvoljeni t. i. zaostali reakcionarji in družbeni stvarnosti sovražni elementi, na čelu Zveze komunistov pa je ostal nepopustljivi partijec tov. T. Svoje nestrinjanje z novim občinskim vodstvom, učiteljstvom in šolskim upraviteljem je tov. T. izražal z neprestanim tožarjenjem na Okraj v Ljubljano. A kaj, ko so bile izjave komunistov, ki jih je tja pošiljal, lažne in podpisane pod grožnjo izključitve iz partije.

V takšnih razmerah se je Občinski ljudski odbor lotil uresničevanja sklepa prejšnjega krajevnega vodstva o gradnji centralne šole v občini. Po vseh vaseh so množične organizacije Osvobodilne fronte organizirale sestanke, na katerih so se zavemale za gradnjo nove šole. V ta namen je bil 7. februarja 1953 tudi ustanovljen občinski gradbeni odbor, ki je sklenili, *naj bi se na bodočih zborih volivcev mnogo govorilo o gradnji nove šole, naj bi se ljudem do dobra raztolmačila potreba nove šole in naj bi volivci, zlasti iz Vodice, pravilno gledali na izbiro terena, kjer naj bi stala nova šola*.

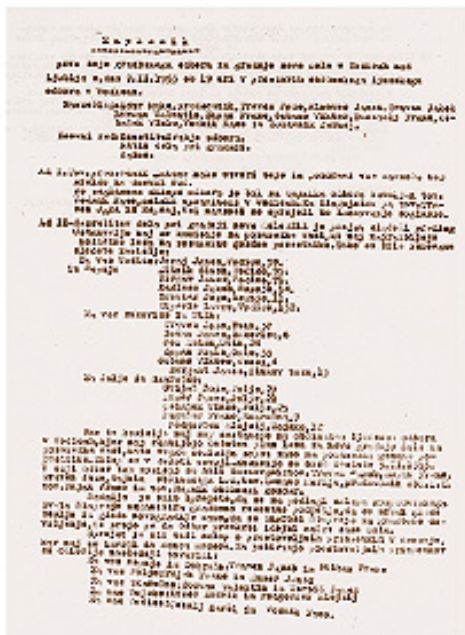
Po izjavah vodilnih funkcionarjev – beri tov. T. – so se prebivalci Bukovice, Utika, Šinkovega Turna, Kosez, Sela, Repenj in Dobruše *soglasno izjavili za centralno šolo, ki naj bi stala na klosterskih njivah pri „Kramarjevi lipici“*, Skaručani pa so bili v večini proti. Zapletlo pa se je na zboru volivcev v Vodica, saj so na predlog kmeta L.

Vodičani zahtevali občinski referendum. Dokazano je namreč bilo, da le niso bili vsi ljudje iz prej naštetih vasi soglasni za centralno šolo, kakor so to trdili odgovorni funkcionarji. Nadalje je prišlo na dan, da so bili zapisniki zborov volivcev celo namerno ponarejeni. Predvsem pa lokacijska komisija – seveda na pobudo tov. T. – ni upoštevala treh predlaganih mest, in to: v „Kavcu“ v Vodica, v „Pejcah“ v Utiku in pri „Kramarjevi lipici“ v Repnjah. Oglejala si je le slednje mesto in ga tudi potrdila. Občinski ljudski odbor je predlog Vodičanov o razpisu referenduma sprejel z večino glasov na prvi seji in sklep poslal Izvršnemu svetu LR Slovenije v odobritev. Referendum je bil razpisan 14. junija 1953.

Od 1.661 volivcev se je referenduma udeležilo 771 ljudi (dobrih 46 %). Večina je bila za centralno šolo v Vodica, za šolo pri „Kramarjevi lipici“ je bilo 143 glasov, za „Pejce“ pa vsega 34. Skaručani so se soglasno izjavili proti gradnji nove šole in so vsi strgali volilne lističe. Vzrok, da se 890 volivcev ni udeležilo referenduma pa je v tem, *da so sploh proti gradnji nove šole, - čemur se z ozirom na mentaliteto tukajšnjih ljudi ni čuditi*, kot je zapisal kronist v šolski kroniki. In kaj je na rezultat referenduma rekel Okraj: *Stališče Okrajnega ljudskega odbora je bilo, da se gradi šola sredi občine, tj. pri „Kramarjevi lipici“ in da je bil proti izvedbi referenduma. Mi bi bili pripravljene prispevati 75 milijonov, nimamo pa zaupanja v Občinski ljudski odbor ...*

Referendumu v bok je šolski upravitelj zapisal: *Resnici na ljubo in ker mora biti vsaka kronika objektivna, poudarjamo, da je imel referendum globoke razloge, in to: ... oster spor med sedanjimi političnimi funkcionarji, zlasti tov. T. in sedanjim Občinskim ljudskim odborom, v katerem sedijo nekateri starokopitneži, tudi ni bil med zadnjimi*

Del zapisnika 1. seje gradbenega odbora za gradnjo nove šole v Vodicih, 7. 2. 1953

razlogi referendumu, če ni bil prvi. Tako je referendum moral odločiti ne samo, kje bo stala šola, temveč, kdo bo imel vodilno besedo v občini. Tako postopanje tov. T. na tako odgovornem mestu gotovo ni pravilno in silno škoduje ugledu kraja in graditvi socializma na vasi. A ker ima zaupanje in zaščito na višjih mestih, se ga vse boji in mu ne upa nihče javno nasprotovati. Prav bi bilo, da bi nekdo le napisal resnico in odprl oči vodilnim ljudem na Okraju, dokler je še čas. In šolski upravitelj jim je odprl oči, saj je bil z TAKOJ premeščen na drugo šolo. Nekaj let kasneje pa je bila ukinjena tudi občina Vodice in priključena k občini Ljubljana Šentvid.

Referendumska volja ljudi je bila uslišana, a šele deset let kasneje. Pa lepo počasi. Po burnih dogodkih leta 1953 je zamisel o gradnji nove šole zamrla – naj se ve kaj in kdo je Okraj! Mlade družine se na to niso kaj dosti ozirale; če se je leta 1953 rodilo 43 otrok, se jih je pet let kasneje rodilo že čez 70. V šolskem letu 1958/59 je bilo v šoli 240 učencev v osmih oddelkih (sedmi in osmi sta bila sicer združena, zato pa sta bila dva peta). V šoli so bile tri učilnice (eno od njih so si delili s Kmetijsko gospodarsko šolo), četrta pa je bila v zadružnem domu. Pouk je potekal dvoizmensko, za naslednje šolsko leto so že razmišljali celo o troizmenskem pouku. Ponovno se je začelo pospešeno lobiranje za novogradnjo. Tako je Krajevni šolski odbor Vodice na seji z dne 25. novembra 1957 sprejel sklep, da se sprejme pred-

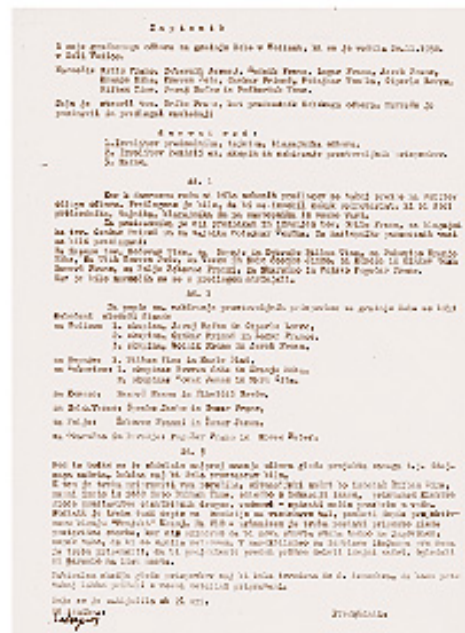
log za graditev šole ob poti proti Bukovici ob Erce-tovem kozolcu. Lastnike parcel, kjer bo stala šola, je treba poklicati, da se naredi prepis mapne kopije in naredi pogodbe. Tudi ravnatelj vodiške šole je v enem od svojih govorov na zboru volivcev tisti čas dejal:

»Tovarišice in tovariši,

... ni več časa moledovati in prepirati se, kje bo stala nova šola. Lokacija je že potrjena in bi vsaka diskusija o tem, kje naj stoji šola, vodila v razbijanje te gradnje. Zato mora naš zbor volivcev, kakor tudi pozneje vsi ljudje, ki ljubijo napredek in svoje otroke, vsak tak poizkus razbijanja te gradnje zatre-ti. Tistega, ki pa bi skušal na kakršenkoli način zavirati gradnjo, razkrinkati. Torej je naša dolžnost, da se danes pomenimo in resno zagrabimo za delo, izvolimo gradbeni odbor, v katerega naj pridejo ljudje iz vsega našega okoliša, to je iz bivše ob-čine Vodice in vasi, ki pripadajo medvoški občini.

Pri gradnji šole se bo vodila tako imenovana zla-ta knjiga, v kateri bodo vpisani vsi ljudje, ki bodo pomagali pri gradnji, v njej bodo slike graditeljev, ter bo lep spomin in ponos še našim potomcem, s kakšno vnemo smo gradili šolo.«

In res je bil 20. novembra 1958 ponovno usta-novljen 33-članski gradbeni odbor, ki je izvolil komisije za popis oz. nabiranje prostovoljnih pris-pevkov za gradnjo šole. Nujnost te gradnje so sprevideli tudi občinski in okrajni veljaki, saj sta tako Občinski ljudski odbor Ljubljana Šentvid, kakor tudi Okrajni ljudski odbor Ljubljana ob-

Zapisnik 1. seje gradbenega odbora za gradnjo nove šole v Vodicih, 20. 11. 1958

Š k i e p:
 V nedeljo 1. septembra 1963 ob 9. uri dopoldne bo
 odprta nova šola. Nastopil bo pevski zbor osnov-
 ne šole Vodice, učenci z zbornimi dekla-
 macijami, folklorna skupina in dve posamezni dekla-
 maciji. Pripravili bi trak, katerega bo prerezal predsednik
 občinske skupščine Ljubljana - Šiška. Dva pionirja
 bosta v narodnih nošah pozdravila goste in se
 zahvalila za veliko pomoč pri gradnji. Gostje bo-
 do obveščeni z vabili, ostali vaščani pa po
 radiu. Po ogledu šole naj bi bili člani gradbenega
 odbora in šolskega odbora pogoščeni. Gradbeni
 odbor naj bi sestavil govor, šolski odbor pa naj bi
 na splošno povedal nekaj o šoli, o prejšnjih razme-
 rah na šoli.

Del zapisnika 8. redne seje Šolskega odbora Centralne
 osnovne šole Franca Marna Vodice, 20. 8. 1963

ljubila, da se bo gradnja začela spomladi 1960 in
 bo končana naslednje leto. Nekaj mesecev pred
 začetkom obljubljenega gradnje je predsednik ob-
 činskega sveta za šolstvo povedal, da Občinski
 ljudski odbor Ljubljana Šentvid nima sredstev za
 gradnjo navedene šole in da morate čakati, da bo
 prevzel investiranje šol Izvršni svet LR Slovenije.
 Terenski odbor Socialistične zveze delovnega
 ljudstva Vodice se je zato obrnil s pismom na
 predsednika Izvršnega sveta, mu pojasnil nasto-
 lo situacijo in med drugim zapisal:

» Tovarišu Borisu Kraigherju, predsedniku IS
 LRS«

... Ker bi se s tem gradnja šole zopet zavlekla za
 nekaj let, problemi šolskih prostorov pa so tako
 kritični, da se pouk ne more več razvijati niti v na-
 vadnih starih oblikah, kaj šele v duhu reformirane
 šole, saj imamo že sedaj pouk v 3 izmenah osnov-
 ne šole, v 4. izmeni pa je pouk kmetijsko gospodar-
 ske šole, zaradi tega je nastalo med prebivalstvom
 silno politično gibanje za novo šolo, ljudje gradnjo
 šole zahtevajo ter bi bil velik politični problem, če
 bi se gradnja zavlekla in se ne bi pričelo z zidavo v
 letu 1960. V Vodicih ni nobenih pogojev, da bi
 dobili nekatere zasilne učilnice ter bomo morali pričeti
 v letu 1960/61 v 4 izmenah pouk in še ta znatno
 okrnjen.

Prosimo Vas, da nam v tej situaciji pomagate, da
 skupno s prizadetimi organi najdemo izhod in
 možnost, da se bo šola pričela v letu 1960 graditi.«

Ali je imelo to pismo kakšen vpliv na nadaljnji
 potek zgodbe je težko soditi. Dejstvo je, da se je
 leta 1962 pričelo z gradnjo in da je Občinski
 ljudski odbor Ljubljana Šiška na božič, 25. de-
 cembra 1962, z odločbo št. 2/10-61-59/62 us-
 tanovil Centralno osnovno šolo Franca Marna
 Vodice. Bližalo se je šolsko leto 1963/64 in grad-
 nja je šla h koncu. Šolski odbor Centralne os-
 novne šole je na svoji 8. redni seji 20. avgusta

1963 v prostorih nove šole sprejel naslednji
 sklep:

»V nedeljo, 1. septembra 1963, ob 9. uri dopol-
 dan bo svečana otvoritev šole. Nastopil bo pevski
 zbor osnovne šole Vodice, učenci z zbornimi dekla-
 macijami, folklorna skupina in dve posamezni dekla-
 maciji. Pripravili bi trak, katerega bo prerezal
 predsednik Občinske skupščine Ljubljana - Šiška.
 Dva pionirja bosta v narodnih nošah pozdravila
 goste in se zahvalila za veliko pomoč pri gradnji.
 Gostje bodo obveščeni z vabili, ostali vaščani pa po
 radiu. Po ogledu šole naj bi bili člani gradbenega
 odbora in šolskega odbora pogoščeni. Gradbeni
 odbor naj bi sestavil govor, šolski odbor pa naj bi
 na splošno povedal nekaj o šoli, o prejšnjih razme-
 rah na šoli.«

S šolskim letom 1963/64 se je torej začel pouk
 v novi šoli in v zapisniku 1. redne konference
 učiteljskega zbora lahko med drugim beremo: ...
 Vsi smo hvaležni naši ljudski oblasti za lepo šolsko
 zgradbo in opremo; naše delo bo zdaj prijetnejše.
 Omogočena bosta red in snaga po vsej zgradbi.
 Novo okolje bo vplivalo na boljše učno-vzgojne us-
 pehe, na prizadevanje učencev in učiteljev. Nova
 šolska zgradba mora dati nove rezultate, zato je
 bila postavljena. Ravnatelj je vsem zaželel prijet-
 no delo z željo, da naj postane naš kolektiv res so-
 cialističen kolektiv in hinavstvo naj izgine iz naših
 vrst.

S tem smo pripeljali to kratko zgodbo o dolgi
 gradnji nove šole srečno h koncu. Toda nespo-
 razumom se niso mogli izogniti niti ob otvori-
 tvi: članom gradbenega odbora ni bilo všeč, ker je
 na vabilu za otvoritev šole pisalo, da vabi šolski
 odbor in ne gradbeni odbor. Nekatere je motilo,
 da ni bilo ozvočenja, ker se je slabo slišalo, pred-
 log o tem, da bi imeli album, v katerega bi vpisa-
 li datum otvoritve šole, pa je ostal najbrž prezrt.

Viri

Zgodovinski arhiv Ljubljana (v nadaljevanju ZAL), LJU-456,
 Osnovna šola Franca Marna Vodice, Šolska kronika 26. 5.
 1945 - 1952/53, a. e. 1, t. e. 1.

ZAL, LJU-456, Osnovna šola Franca Marna Vodice, Ignac
 Vodnik: Spomini vodiškega učitelja Ignaca Vodnika 1931-
 1953 - prepisal ravnatelj Ivan Sivec: 20. 1. 1986, a. e. 1, t. e. 1.

ZAL, LJU-456, Osnovna šola Franca Marna Vodice, Zapisniki
 sej učiteljskega zbora 1963/64, a. e. 26, t. e. 3.

ZAL, LJU-456, Osnovna šola Franca Marna Vodice, Zapisniki
 sej šolskega odbora 1954/55 - 1961/62, a. e. 29, t. e. 3.

ZAL, LJU-456, Osnovna šola Franca Marna Vodice, Zapisniki
 sej šolskega odbora 1962/63 - 1963/64, a. e. 30, t. e. 3.

ZAL, LJU-456, Osnovna šola Franca Marna Vodice, Gradnja
 nove šole 1953, 1958-60, a. e. 39, t. e. 5.